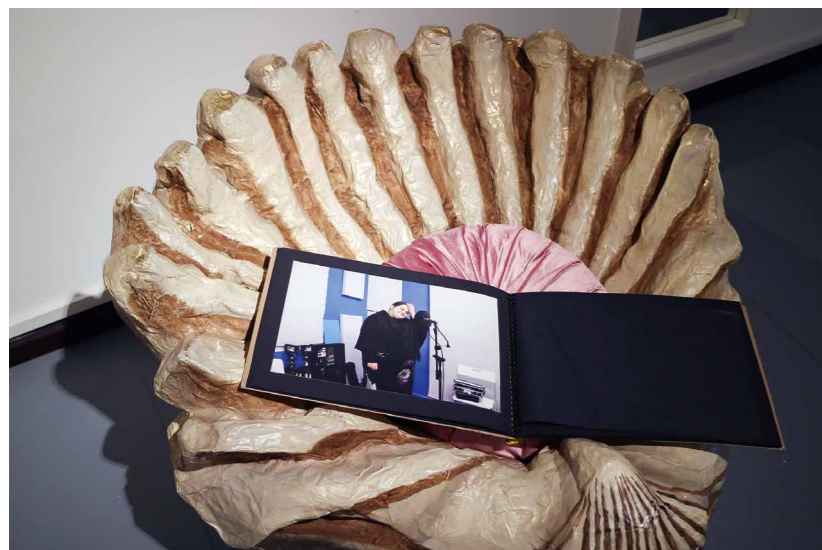


Erdei Krisztina:
Vénusz születése és más történetek (részlet a sorozatból), 2018



Erdei Krisztina:
Vénusz születése és más történetek (részlet a kiállításból), 2018



Erdei Krisztina:
Vénusz születése és más történetek (részlet a kiállításból), 2018

énekes nem csak az első alkalommal jelent volna meg – a kagylóból újra és újra megszülető Vénusz fotóiból egy videoklip készült volna. Ahogy a súlyos kagyló többszöri végigcipelése a városon is egy másik ember élete terhének átvételét is jelentette, annak fizikai dimenziójában, úgy a kész mű mindennek törvényszerű lehetetlenségét is megtestesítette. Akármilyen sokat is adhatunk, megoldást nem. A „vízből” kiemel(ked)ést nem vihetjük végbe a másik helyett. Erdei végigcsinálta a projektet a főszereplő nélkül: modellezte a valódi kapcsolódás képtelenségét, illetve saját *valamit-befejezni-képes* erőforrásainak hatókörét is. Hiszen végigcsinálni egy projektet, elérni egy kitűzött célt összetett feladat: szocializációnk, életutunk állomásai során fokozatosan és ismételten megtapasztalt kompetenciáink, és az ezeken keresztül kialakuló, önmagunkba és a világba vetett bizalmunk összjátéka. Ennek sikeres át- és megélése nem adatik meg mindenkinek: a fotókon a kagylóban álló, random modellként felkért járókelők mind Vénusz hiányával szembesítenek a játékos szociográfiai dimenzió túl.

A kiállítás egyik legszimbolikusabb darabja egy, szintén dobozokba installált együttes.¹⁴ Három kisebb monitoron egy sötétkamarában, a nagyítótálcában lévő papírlapok fotókká alakulását, majd „kiüresedését”, visszaváltozását követhetjük figyelemmel. Három olyan ház fényképe tűnik elő és aztán szép lassan el, monotonul ismétlődve, amelyekben cserelakásokat kínáltak volt Dzsumbuj-lakóknak, ám azok valamiért mégsem feleltek meg a számukra, s így nem is váltak stabil végállomásokká. Pillanatokra úgy tűnhetett, ott vannak, megfoghatóak, aztán mégis „kimosódtak” az illúziók alól, s így újfent a semmibe a löködték ki azok, akiknek amúgy sem nagyon volt kapaszkodójuk... „Amikor elkezdem öö sínbe tenni az életemet, akkor így a, így a vége fele öö mindig adódik valami, amitől megint megbotlok, és újra kell az egészet kezdeni.”¹⁵ Hogy valójában kik botlanak meg – ennek megismeréséhez tett hozzá most Erdei Krisztina néhány mozaikkockát. Egy, már nem létező közösség immár láthatatlan, egymás közt kifeszülő hálójának szemeit az emlékeken keresztül egy olyan világ számára tette láthatóbbá, amely sosem volt kíváncsi rájuk.

¹⁴ 3 ház, 2018, loop videó.
¹⁵ Idézet az egyik interjúból, in: *Kiállítási katalógus*, 2019, 15.

PÓCSIK ANDREA

Saját szobák képei

KÉP-ÉLMÉNY.

Csoportos kiállítás magyar fotográfusok és gyermekvédelmi gondoskodásban élő fiatalok részvételével

Capa Központ, Budapest

2018. december 18 – 2019. március 18.

A KÉP-ÉLMÉNY című kiállítás,¹ hasonlóan a MUCSI EMESE kurátori ténykedéséhez köthető korábbi munkákhoz, kétségkívül maradéktalanul teljesíti a néhány éve működő, s ne felejtjük, nem problémamentesen létrehozott Capa Központ misszióját: a jelenkor megközelítésében és eszközrendszerével népszerűsíti a fotográfia műfaját. De ennél többre is, ennek úgymond a fordítottjára is képes: a fotográfiát megfelelő eszközként használja ahhoz, hogy népszerűsítse a ma már nélkülözhetetlen, projektalapú, *társadalmilag elkötelezett művészetet*. Ez ugyanis Magyarországon olyan szerepet is betölt, amelyre a megfelelő intézményrendszer nehezen vagy egyáltalán nem alkalmas. S még a kevésbé borúlátóak is látják: egy ideig strukturális változásokra nem számíthatunk.

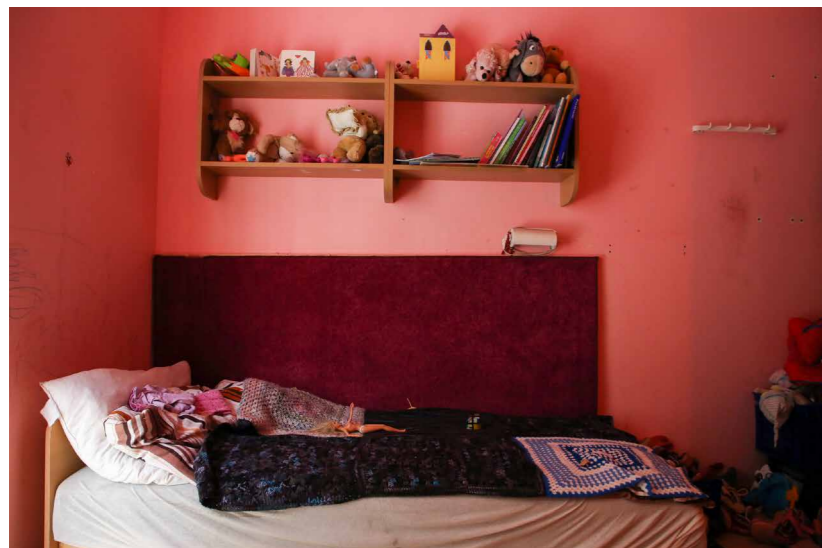
Ily módon ezeknek és a hozzájuk hasonló projekteknek az értéke felbecsülhetetlen. HOSSALA TAMÁS fotográfus, művészetterapeuta kezdeményezte 2018-ban azt az egy éven át tartó, összetett, élménypedagógiai projektet, amelyben a Bolyai Gyermekotthoni Központ gondoskodásában élő, mintegy nyolcvan fiatal, valamint tíz fotóművész (AJPEK ORSOLYA, BARAKONYI SZABOLCS, BARTHA MÁTÉ, DOBOS TAMÁS, KÉRI GÁSPÁR, MÓRICZ-SABJÁN SIMON, ROZOVICS ÉVA, SZABÓ BERNADETT, SZÁSZ LILLA és SZOMBAT ÉVA) és a különféle alprojekteken egyéb szakemberek vettek részt. A bevezető falszöveg így foglalja össze a lényegét: „A növendékek a foglalkozásokon elsajátíthatták a fotós önkifejezés lehetséges formáit, azaz megtanultak használni egy olyan eszközt, amely a nyelvi megfogalmazás mellett egy újabb, más utakon vezető csatorna lehet élményeik, gondolataik közvetítéséhez.

¹ <https://capacenter.hu/kiallitasok/kep-elmey/>

A technikai ismeretek átadása mellett a program rövid távú céljaként szerepelt, hogy tudatosítsák a fiatalokban, az egyszerű képrögzítésen túl mi minden másra alkalmas még a fényképezőgép, vagy a szinte mindig kéznél lévő mobiltelefon. A workshopvezetők az alprojekteken során olyan alternatív tanulási helyzeteket teremtettek, amelyekben a résztvevők múltbeli emlékei, jelenlegi állapotuk, saját gyermekotthoni életterük, valamint céljaik, vágyaik is az elemzés tárgyát képezték. A projekt hosszú távú célja volt, hogy olyan fokú magabiztosságot és annyi sikerélményt adjon a gyermekotthoni növendékek számára, amely hatására akár lehetséges jövőképként is megjelenhet előttük a fotográfusi szakma.”

A leírásban felfigyeltem egy szóra, amelynek a kontextusa is fontos: az értékes reflexió a lehetséges kritikára hívja fel a figyelmet, amely a projektet az időlegesség miatt érheti. Ám épp a projektvezető személye, korábbi és későbbi munkája *szavatolja* annak hitelességét és folytonosságát.

A lezárásképp, összegzésképp rendezett kiállítás megközelítése és megformálása mögötti koncepció pedig a kész munkák közvetítésének szakmai érvényességét szavatolja, ami legalább olyan fontos. Az „esztétikum” ugyanis a projektvezető, a mentoráltak és mentorok, az egyéb résztvevők, az esetleges tárlatvezetők által belakott, a kurátor által kialakított térben, nem mellesleg az ott megrendezett programokon jön létre. A kiállítás magyar és angol címe is egyszerre utal a képzés és befogadás élményére, ám az angol cím egy árnyalattal többet fejez ki. A „képek megtapasztalása” fontos része a projektnek, hiszen a résztvevőktől nem csak egy tanulási/alkotási folyamat vállalását követeli meg, hanem egyfajta feltárulkozást, az ő esetükben az átlagosnál jóval sérülékenyebb személyes szféra közszemlére tételét. A kiállítás látogatóitól pedig a voyeur tekintet megsemmisítését, vagy ahogy az angol az „unlearning” igével kiválóan kifejezné, szándékos elfelejtését kívánja meg. Ebben segítik a fotók, a fotózási helyzetek és azok installálása. A bevezető videó utáni térben három falméretű képernyőn szobabelsőket láthattunk, amelyeket a hangszávon egy-egy résztvevő rövid monológia kísért. A „saját szobához” fűződő viszony a gyermekotthon lakóinak nem egyszerűen a személyes környezet bemutatása, hanem az identitást meghatározó hiány,



KÉP-ÉLMÉNY | Mucsi Franciska: Szobabelsők, 8

megfosztottság szimbolikus megfogalmazása, amelyben a kötődés és az egyediség megteremtése egy folytonos küzdelem eredménye. A másik folyamatba (múlt-jelen-jövő kapcsolatának) terápiás jellegű megragadásába engednek bepillantást a következő termék képei. Az egyik alprojektben a tíz fotográfus mentorról párban, hármával együtt dolgozó fiatalok megkísérelték vizuálisan ábrázolni a múltbeli, jelenlegi helyzetükhöz köthető vagy épp azzal ellentétes jövőképeket. Ez a művészeti terápia a felnőtté válás folyamatát segíti, ám az eredmények egyszerre

KÉP-ÉLMÉNY | Capa Központ, 2018, részlet a kiállításból



tanulságos és formailag is izgalmas élményt nyújtanak a befogadónak.

Az „itt és most” megragadása a következő teremben egy sajátos módszerrel történik, hiszen egyszerre tekint hátra és előre: a résztvevők az általuk készített képeslapokon üzenhettek a jövőbe, a látogatók pedig kedvükre válogathattak az e célra kinyomtatott példányokból. Én magam is örök néhányat: részét képezik a „saját szoba-kiállításomnak”, s emlékeztetnek a megfosztottságból eredő hátrányok lényegi különbözőségeire, ezzel is segítik a leküzdésükhöz szükséges erőforrás gyűjtését.

Egy beszélgetés videofelvételét nézve tanúi vagyunk egy hasonló eredménnyel záruló folyamatnak: a mentorált SZALAI KRISZTINA és ROZOVICS ÉVA, a fotográfus mentor (maga is egykori gyermekotthonlakó) együttműködésében rejlő szépségek és nehézségek, a példaadás, az érintettség ereje és a belőle fakadó szolidaritás tárulnak fel verbálisan, a képélmények kiváló kiegészítésképp.

Egy tárlatvezetésen állt módomban részt venni, ahol FRAZON ZSÓFIA muzeológus

beszélt a látottakról. Sajátos szempontú elemzései kiválóan megjelenítették egy korábbi olvasmányélmény, a vezetésével dolgozó tudós közösség által létrehozott ... *Nyitott múzeumban...*² tanultakat. A rendkívül izgalmas alprojektek (amelyek részletes elemzésére itt nincs mód) közül, hozzám hasonlóan, az ő figyelmét is a *Deszkás Projekt* ragadta meg: elmesélte a néprajzi gyűjteménybe bekerülő deszkás tárgyak izgalmas történetét, ezzel tágabb összefüggésbe helyezte a látottakat.

A gyermekotthon fiataljai nem csak hobbi-ként gördeszkáznak, hanem önkéntesen dolgoznak egy bringaműhelyben, ahol a javított biciklik, deszkák rászorulókhoz kerülnek. A kiállítás egésze, különösen ez a sarka, úgy gondolom, kimeríti a *határtárgy* fogalmát (amely az eltérő ismerettel, háttérrel rendelkező csoportok közötti fordítást és megértést igyekszik modellezni). A kurátori elképzelésnek köszönhetően

² ...Nyitott múzeum..., szerk. Frazon Zsófia, Néprajzi Múzeum, Budapest, 2018, ld. <http://nyitottmuzeum.neprajz.hu/> (utolsó letöltés: 2019. márc. 29. 09:32:53 GMT.)

teszi ezt egy olyan magával ragadó vizuális formában, amelyet sokáig őriz a látogató emlékezete. A falméretűvé nagyított deszka laprészlet fotója és a körülötte elhelyezett sticker méretű, a deszkásokat mozgás közben ábrázoló pillanatképek meghatározó élményt jelentenek, a DIY kultúra, a közösségiség lenyomatai is.

Önmagukon jóval túlmutatnak, sűrítik az egész példaértékű projekt lényegét, magas szintű szakmaiságát és a közelítés-távolítás kurátori művészetét.

KÉP-ÉLMÉNY | Konceptió: K. K. B. (18) – Képeslap projekt, 2018



KÉP-ÉLMÉNY | Capa Központ, 2018, részlet a kiállításból (Deszkás projekt)

